

**ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ
ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ**

Η ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

1. ΟΙ ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ναός Λούξορ

πυραμίδες

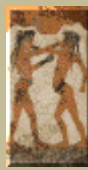

Ζιγκουράτ

2. ΚΥΚΛΑΔΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ειδώλιο

τοιχογραφία
πυγμάχων

τοιχογραφία
γαλάζιων πιθήκων

βιολόσχημο
ειδώλιο

3. ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Κνωσός

δίσκος
Φαιστού

4. Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΤΩΝ ΜΙΝΩΙΤΩΝ

Ταυροκαθάψια

ρυτό

κόσμημα
μελισσών

θεά
των όφεων

κρατήρας

5. Ο ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Το τρίγωνο των
λεόντων

Η πύλη των
λεόντων

6. Η ΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

Η Μυκηναία
ανακτόρου
Νέστορα

Αίθουσα

χρυσό δαχτυλίδι

7. Η ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

ειδώλιο
πολεμιστή

Αττικός
κρατήρας

πυξίδα
με άλογα

πρωτογεωμετρικός
αμφορέας

8. ΟΙ ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Παρθενώνας

ναός της Αθηνάς

Ερέχθειο

Νίκης

9. Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΚΑΙ Η ΕΡΓΑΣΙΑ

λιθοξόος

βαφέας

ψαράς

έμπορος

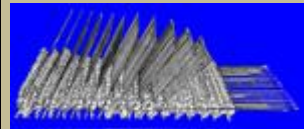
10. ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΕΠΕΚΤΕΙΝΕΤΑΙ

Φίλιππος Β΄

Χρυσή λάρνακα

Μακεδονική φάλαγγα

Η ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ

Η ΣΠΑΡΤΗ

ΛΑΚΩΝΙΣΜΟΣ

Οι Σπαρτιάτες μάθαιναν τα παιδιά τους να αποφεύγουν τη φλυαρία και να μιλούν σύντομα και περιεκτικά. Η διατύπωση μιας φράσης με λίγες λέξεις και έξυπνο περιεχόμενο ονομάστηκε λακωνισμός. Αλλά και ο ίδιος ο Λυκούργος μιλούσε βραχυλογικά και αποφθεγματικά. Βγάζουμε αυτό το συμπέρασμα με βάση τα λόγια του που έχουν σωθεί. Κάποτε σε κάποιον που τον ρώτησε γιατί όρισε να γίνονται τόσο μικρές και φθηνές θυσίες είπε: «Για να μην πάψουμε ποτέ να τιμάμε τον θεό». Λένε μάλιστα ότι, όταν οι συμπολίτες του τον ρώτησαν: «Πώς θα μπορούσαμε να αποκρούσουμε μια εχθρική έφοδο;» είπε: «Αν μένετε φτωχοί κι αν δεν επιθυμείτε ο ένας να είναι ανώτερος από τον άλλο».

Πλούταρχος, Λυκούργος, 19.

Η ΑΘΗΝΑ

Το Κυλώνειον Άγος 632 π.Χ.

Ο **Κύλων**, ένας Ευπατρίδης και Ολυμπιονίκης του διαύλου το 640 π.Χ., προσπάθησε να καταλάβει την πόλη των Αθηνών και να γίνει τύραννος. Ο Κύλων είχε ζητήσει χρησμό από το μαντείο των Δελφών και έλαβε την απάντηση, ότι θα έπρεπε να καταλάβει την Ακρόπολη των Αθηνών κατά την διάρκεια των εορτασμών του Διός. Παίρνοντας ένα απόσπασμα στρατού από τον πεθερό του, **Θεαγένη** τύραννο των Μεγάρων και βοηθούμενος από Αθηναίους φίλους του, κατέλαβε την Ακρόπολη, κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων. Όταν οι Αθηναίοι έμαθαν τα γεγονότα, περικύκλωσαν την Ακρόπολη. Ο Κύλων και ο αδελφός του κατόρθωσαν να δραπετεύσουν, αλλά οι υπόλοιποι εξουθενωμένοι από την πείνα, ζήτησαν άσυλο στο ιερό της Αθηνάς, στην Ακρόπολη. Οι Αθηναίοι τους υποσχέθηκαν μια δίκαιη δίκη, εάν παρεδίδοντο. Οι πολιορκημένοι δύσπιστοι, έδεσαν ένα σχοινί στο ιερό για να ευρίσκονται σε επαφή και βγήκαν έξω κρατώντας το. Όταν το σχοινί κόπηκε, σχεδόν όλοι σφαγιάστηκαν, στην περιφέρεια του Ευμενίδα, κοντά στην είσοδο της Ακροπόλεως. Αυτό το ανίερο γεγονός ονομάστηκε "**Κυλώνειον Άγος**".

Τον Άρχοντα των Αθηναίων, **Μεγακλή**, από την οικογένεια των **Αλκμεωνίδων** και τους βοηθούς του, που πήραν μέρος στην σφαγή, οι Αθηναίοι τους καταράστηκαν και τους απέφευγαν. Όταν έπεσαν επιδημίες στην Αθήνα, ο Μεγακλής και οι προσωπικοί του βοηθοί, αυτοί που ζούσαν

ακόμη εκείνο τον καιρό, μετά από υποκίνηση του Σόλωνα (597 π.Χ.), πέρασαν από δίκη, κρίθηκαν ένοχοι και εξορίστηκαν ισόβια από την Αττική.

Η εξορία όμως των Αλκμεωνίδων δεν απολύτρωσε τους Αθηναίους από τις συμφορές και τους φόβους και έτσι προσκάλεσαν τον σοφό **Επιμενίδα** από την Κρήτη, να εξαγνίσει την πόλη από την ενοχή της. Ο Επιμενίδης επισκέφθηκε την Αθήνα το 596 π.Χ., και αφού έκανε θυσίες και ιεροτελεστίες, κατόρθωσε να εξαγνίσει την πόλη, βάζοντας τέλος στον λοιμό. Οι Αθηναίοι σε ανταπόδοση του πρόσφεραν ένα τάλαντο, αλλά ο Επιμενίδης δέχθηκε μόνο ένα κλωνάρι από το ιερό δένδρο της ελιάς, στην Ακρόπολη.

Ο Δράκων 624 π.Χ.

Ο **Δράκων** θεωρείται ο πρώτος νομοθέτης της Αθήνας, αν και οι έξι άρχοντες, οι επονομαζόμενοι *Θεσμοθέται*, νομοθετούσαν άγραφους νόμους από το 683 π.Χ.

Στην αρχή του έκτου αιώνα, ήταν φανερό ότι η Αθήνα είχε ανάγκη από καινούργιους γραπτούς νόμους, γιατί η αριστοκρατία ερμήνευε τους νόμους σύμφωνα με τα συμφέροντά της. Έτσι οι Αθηναίοι ανέθεσαν στον Δράκοντα το 624 π.Χ., να νομοθετήσει γραπτούς νόμους.

Ο Δράκων δεν άλλαξε το πολιτικό σύστημα. Οι νόμοι του γράφτηκαν πάνω σε μαρμάρινες πλάκες (621 π.Χ.), που ονομάζονταν *Θεσμοί ή Διατάξεις* και τοποθετήθηκαν στην Αγορά, όπου ο καθένας μπορούσε να τις διαβάσει. Οι νόμοι ήταν υπερβολικά αυστηροί σε μερικές περιπτώσεις, τιμωρώντας ελαφρά και σοβαρά αδικήματα με την ίδια ποινή. Ο Δράκων όμως έκανε διαχωρισμό μεταξύ του εκ προμελέτης φόνου και του εξ αμελείας. Άφησε στην δικαιοδοσία του Αρείου Πάγου την δίκη του εκ προμελέτης φόνου, και διόρισε πενήντα ένα δικαστές (*εφέτες*), οι οποίοι δίκάζαν τους εξ αμελείας φόνους. Επειδή οι νόμοι ήταν αυστηροί, αργότερα ο κόσμος έλεγε, ότι γράφτηκαν με αίμα. Σήμερα η λέξη "*Δρακόντειος*" σημαίνει μεγάλη αυστηρότητα.

Αλλά οι γραπτοί νόμοι, αντί να βοηθήσουν τους φτωχούς, έγιναν όργανα στα χέρια των πλουσίων, να παίρνουν την περιουσία τους, να τους εκφοβίζουν και να τους καταπιézουν. Ολόκληρη η Αττική έπεσε στα χέρια της αριστοκρατίας και οι άνθρωποι, εκείνοι που δεν μπορούσαν να πληρώσουν τα χρέη τους, πωλούντο σαν δούλοι. Υπήρχε τόση μεγάλη δυσαρέσκεια, ώστε πολλοί έφυγαν από την Αττική εκείνα τα χρόνια και μετανάστευσαν.

Αργότερα οι Αθηναίοι αναφέρονταν στον Δράκοντα με σεβασμό, πιστεύοντας ότι ο δημιουργός των νόμων αυτών ήταν σοφός και δεν καταπίεσε τους κατατρεγμένους, ανακουφίζοντας την αθλιότητα των ανθρώπων, όσον ήταν δυνατόν περισσότερο.

ΟΙ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΙ ΔΕΣΜΟΙ

Αθλητικοί αγώνες στην Προϊστορία

Ο Ιππίας από την Ηλεία, σοφιστής του 5ου αιώνα π.Χ., συγκρότησε τον πρώτο κατάλογο νικητών στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Σύμφωνα με αυτόν, το πρώτο αγώνισμα, ο δρόμος, διοργανώθηκε στην Ολυμπία για πρώτη φορά το 776 π.Χ. προς τιμήν του Ολύμπιου Δία. Από μεταγενέστερες αρχαίες πηγές γίνεται γνωστή η μεγάλη σημασία που απέκτησε σταδιακά ο θεσμός των Ολυμπιακών Αγώνων, ενώ ήδη από τις αρχές του 5ου αιώνα π.Χ. συγκαταλεγόταν στις μεγαλύτερες και πιο γνωστές πανελλήνιες διοργανώσεις.

Ωστόσο, οι Ολυμπιακοί δεν ήταν οι πρώτοι αγώνες στην ιστορία της Μεσογείου. Στην αρχαία Αίγυπτο και τη Μεσοποταμία έχουν βρεθεί ανάγλυφα σκαλισμένα σε τάφους βασιλέων και ευγενών που φέρουν αθλητικές σκηνές, από τα οποία φαίνεται ότι οι λαοί αυτών των περιοχών είχαν τη δική τους μακρά παράδοση αθλητικών αγώνων. Δεν είχαν όμως καθιερώσει τακτικές εκδηλώσεις και, όταν συνέβη αυτό, πιθανότατα τις παρακολουθούσαν μόνο οι βασιλείς και η ανώτερη τάξη.

Στη μινωική Κρήτη ιδιαίτερη μέριμνα δινόταν στη γυμναστική. Τα ταυροκαθάψια και οι πτώσεις ήταν τα αγαπημένα αθλήματα των Μινωιτών, όπως φανερώνουν οι νυπογραφίες που διακοσμούν τα παλάτια τους. Άλλα αθλήματα ήταν οι αγώνες στίβου, πάλης και πυγμαχίας, όμως τέτοιες δραστηριότητες τελούνταν μάλλον σε τοποθεσίες κοντά στο παλάτι, πιθανόν από μέλη της τάξης των ευγενών. Όλα τα μινωικά αγωνίσματα υιοθετήθηκαν από τους Μυκηναίους που εισήγαγαν τις αρματοδρομίες και ορισμένα άλλα αγωνίσματα στίβου. Το άρμα ήταν εξαιρετικά σημαντικό στο μυκηναϊκό κόσμο, αφού χρησιμοποιούνταν όχι μόνο στον πόλεμο και στο κυνήγι, αλλά και σε θρησκευτικές και ταφικές τελετές.

Οι πρώτες γραπτές ενδείξεις αθλητικών αγώνων στον ελληνικό κόσμο βρίσκονται στα ομηρικά έπη. Ο Όμηρος, στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια, παραθέτει ζωηρές περιγραφές των αγώνων που διοργανώθηκαν είτε ως μέρος, για παράδειγμα, των ταφικών τελετών για το νεκρό ήρωα Πάτροκλο είτε με άλλη αφορμή. Η εμφάνιση των πρώτων πόλεων-κρατών οδήγησε στη ραγδαία ανάπτυξη του αθλητισμού. Πολλοί τοπικοί αγώνες θεσμοθετήθηκαν στις πόλεις και τελούνταν κατά τη διάρκεια θρησκευτικών εορτών. Ο αθλητισμός έγινε θεσμός, παρέχοντας στα μέλη της πόλης το πρόσχημα για τακτικό συναγωνισμό. Η Ολυμπία αποτέλεσε σύντομα σημαντικό θρησκευτικό κέντρο, όπου διοργανωνόταν μια σειρά

αθλητικών αγώνων, οι οποίοι θα εξελίσσονταν σε σύμβολο της πολιτικής και πολιτιστικής ενότητας των Ελλήνων κατά τη διάρκεια των ιστορικών χρόνων.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΤΕΧΝΕΣ
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΠΟΙΗΜΑ ΤΟΥ ΑΛΚΑΙΟΥ
«ΤΑ ΔΕΙΝΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ»

Μα βέβαια και για μας μικρό δε βγήκε
κακό: γιατί μια τρέλ' από τα ουράνια
στέλνοντας κάτω ο Δίας, σ' έναν αγώνα
που μαύρον θρήνον έσυρε, πολλούς
ξεσήκωσε λεβέντες διαλεγμένους
για πόλεμο, έναν κι έναν, που μεγάλη
η δόξα τους πολύ μακριά έχει φτάσει.
Γιατί ψυχές αντρίκιες αυτοί, κάστρο
της πολιτείας, ορθώθηκαν αγνάντι
καθώς Εκείνος τό' θελε: και τότε
πολλούς η μοίρα βρήκε του θανάτου,
και οι άλλοι, όσοι σωθήκαμε, γεμάτοι
πληγές είχαμε μείνει αιματωμένες.

μετάφραση Παναγή Λεκατσά, από το βιβλίο του Θανάση Μητσόπουλου
«Ανθολογία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας» (1966), σελ. 103

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η Εκκλησία του δήμου ήταν η συνέλευση του λαού της Αθήνας. Από το 451 π.Χ. είχαν το δικαίωμα να μετέχουν σε αυτή όλοι οι ενήλικες Αθηναίοι που είχαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα, τα οποία αποκτούσαν εφόσον ήταν και οι δύο γονείς τους αθηναίοι πολίτες και αφού είχαν εκπληρώσει τις διετείς στρατιωτικές τους υποχρεώσεις. Αποκλείονταν οι γυναίκες, οι μέτοικοι και οι δούλοι που δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα καθώς και όσοι είχαν διαπράξει αδικήματα (άτιμοι). Οι πολίτες που στέλνονταν σε εκστρατείες και οι κάτοικοι της υπαίθρου δεν μπορούσαν πρακτικά να συμμετέχουν συστηματικά σε όλες τις συνεδριάσεις εξαιτίας της απόστασης (Θουκυδίδης, *Ιστοριών* 8.72). Από γεωγραφική άποψη, η απόσταση των απώτατων ορίων της Αττικής ήταν σαράντα πέντε χιλιόμετρα και

για το λόγο αυτό οι περισσότεροι ψηφοφόροι έπαιρναν μέρος στις συνεδριάσεις, μόνον όταν επρόκειτο να συζητηθούν σοβαρά ή δυσεπίλυτα προβλήματα. Μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας του 404/3 π.Χ., προβλέφτηκε μισθός για τους πολίτες που συμμετείχαν στις συνελεύσεις της Εκκλησίας (εκκλησιαστικός μισθός).

Η Εκκλησία του δήμου αποτελούσε το κυρίαρχο όργανο της αθηναϊκής δημοκρατίας, από την οποία εκπορεύονταν όλες οι εξουσίες. Συζητούσε σημαντικά θέματα που αφορούσαν το πολίτευμα, ψήφιζε τους νόμους, εξέλεγε τους στρατιωτικούς και οικονομικούς άρχοντες (Αριστοτέλης, *Αθηναίων πολιτεία* 43. 1-2 και 44. 4), αποφάσιζε για τον αριθμό των πολιτών, των μετοίκων και των δούλων που θα επιστρατεύονταν, επέβαλλε την ποινή του θανάτου ή της εξορίας καθώς και τη δήμευση της περιουσίας. Ακόμη, καθόριζε την εξωτερική πολιτική της Αθήνας, έπαιρνε τις αποφάσεις για τη σύναψη ειρήνης ή πολέμου και συμμαχίας με άλλες πόλεις και κράτη, δεχόταν τους ξένους πρέσβεις και εξέλεγε τους πρέσβεις της Αθήνας.

Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ: ΜΙΑ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΣΕ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ

Η «ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ», 386 π.Χ.

Έτσι, όταν ο Τιρίβαζος παρήγγειλε να παρουσιαστούν όσοι ήθελαν να ακούσουν τους όρους της ειρήνης που στέλνει ο βασιλιάς, όλοι παρουσιάστηκαν αμέσως. Αφού συγκεντρώθηκαν, ο Τιρίβαζος τους έδειξε τις σφραγίδες του βασιλιά και διάβασε όσα ήταν γραμμένα. Το περιεχόμενο ήταν το εξής: «ο βασιλιάς Αρταξέρξης νομίζει ότι είναι δίκαιο οι πόλεις της Ασίας να ανήκουν σ' εκείνον και από τα νησιά οι Κλαζομενές και η Κύπρος. Οι άλλες ελληνικές πόλεις, μεγάλες και μικρές, να είναι αυτόνομες, εκτός από τη Λήμνο, την Ίμβρο και τη Σκύρο. Τούτες να ανήκουν στους Αθηναίους, όπως και παλιά. Όποιοι δεν δεχτούν την ειρήνη αυτή, εγώ θα τους πολεμήσω μαζί με κείνους που τη δέχονται και κατά ξηρά και κατά θάλασσα με πλοία και με χρήματα.»

Ξενοφών, *Ελληνικά*, Ε, Ι, 30-31 (Μετ. Α. Παπαγεωργίου)

Η ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΘΗΒΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΟΙ ΔΥΟ ΑΝΔΡΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΔΕΙΞΑΝ ΤΗ ΘΗΒΑ

Ήσαν κι οι δυο τους το ίδιο πλασμένοι για την κάθε αρετή, με τη διαφορά πως ο Πελοπίδας έβρισκε μεγαλύτερη ευχαρίστηση στη γυμναστική, ενώ ο Επαμεινώνδας στη μάθηση και τις ώρες που ξαδειαζανε, τις διαθέτανε, ο πρώτος συχνάζοντας στις

παλαιίστρες και στα κυνήγια, ενώ ο άλλος ακούοντας κάτι και φιλοσοφώντας. Από τα πολλά και καλά φυσικά που είχαν κι οι δυο τους, τέτοια που να οδηγούν στη δόξα, κανένα δε θεωρούν, όσοι έχουν μυαλό, σπουδαιότερο από το ότι μέσα σε τόσους αγώνες και σε τόσες στρατιωτικές και πολιτικές ηγεσίες διαφύλαξαν μεταξύ τους απ' αρχής μέχρι τέλους σταθερά μian απείραχτη αγάπη και φιλία.

Πλούταρχος, Πελοπίδας, IV, (μετ. Α. Λαζάρου)

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η ΜΑΧΗ ΣΤΑ ΓΑΥΓΑΜΗΛΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΡΙΑΝΟ

Μόλις τα δύο στρατόπεδα πλησίασαν το ένα το άλλο, φάνηκε ο Δαρείος και η ακολουθία του, οι μηλοφόροι Πέρσες, οι Ινδοί, οι Αλβανοί, οι «ξεριζωμένοι» Κάρες και οι Μάρδοι τοξότες είχαν τοποθετηθεί απέναντι στον Αλέξανδρο και τη βασιλική ίλη. Ο Αλέξανδρος όμως κίνησε τις δυνάμεις του μάλλον προς τα δεξιά του και οι Πέρσες ακολούθησαν αυτή την κίνηση υπερφαλαγγίζοντας με το αριστερό τους τμήμα το στρατό του Αλέξανδρου. Ήδη οι Σκύθες ιππείς επιτίθονταν με τα άλογα και άγγιζαν την προφυλακή του Αλέξανδρου, ο οποίος όμως εξακολουθούσε να κινείται προς τα δεξιά και βρισκόταν ήδη κοντά στο χώρο που είχαν εξομαλύνει οι Πέρσες. Τότε όμως, ο Δαρείος φοβήθηκε μήπως οι Μακεδόνες προχωρήσουν στο ανώμαλο έδαφος, όποτε τα άρματα θα του ήταν άχρηστα· διέταξε λοιπόν αυτούς που ήταν τοποθετημένοι μπροστά στην αριστερή παράταξη να περικυκλώσουν με τα άλογα τη δεξιά παράταξη των Μακεδόνων που οδηγούσε ο ίδιος ο Αλέξανδρος, για να μην προχωρήσουν πιο κοντά τους. Μόλις έγινε αυτό, ο Αλέξανδρος διέταξε το μισθοφορικό ιππικό του, που διοικούσε ο Μενίδας να τους επιτεθεί. Οι Σκύθες ιππείς και οι Βάκτριοι που πολεμούσαν μαζί τους αντεπιτέθηκαν και τους γύρισαν πίσω, γιατί ήταν περισσότεροι. Τότε ο Αλέξανδρος διέταξε τους Παίονες του Αρέτη και τους μισθοφόρους να επιτεθούν στους Σκύθες· οι βάρβαροι αναδιπλώθηκαν. Οι υπόλοιποι Βάκτριοι όμως πλησίασαν τους Παίονες και τους μισθοφόρους, βοήθησαν να ξαναγυρίσουν στη μάχη οι δικοί τους που έφευγαν και μετέτρεψαν την ιππομαχία σε μάχη σώμα με σώμα. Πολλοί από τους άνδρες του Αλέξανδρου έπεφταν και εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των βαρβάρων και γιατί οι Σκύθες και τα άλογά τους προφυλάσσονταν καλύτερα με τις πανοπλίες τους. Όμως, καθώς οι Μακεδόνες δέχονταν τις επιθέσεις τους, έπεφταν με δύναμη πάνω τους, η μία ίλη μετά την άλλη και τους έβγαζαν από την παράταξη.

[3,5,6] Εκείνη τη στιγμή, οι Πέρσες εξαπέλυσαν τα δρεπανηφόρα άρματα εναντίον του ίδιου του Αλέξανδρου, για να διασκορπίσουν τη φάλαγγα γύρω του. Εκεί όμως έκαναν λάθος· τα πρώτα, καθώς πλησίαζαν, τα χτύπησαν με ακόντια οι Αγριάνες και οι ακοντιστές του Βάλακρου, που ήταν τοποθετημένοι μπροστά από το εταιρικό ιππικό· από άλλα πάλι άρπαζαν τα ηνία, έριχναν κάτω τους αναβάτες, περικύκλωναν τα άλογα και τους έσφαζαν. Μερικά όμως διέσπασαν την παράταξη των Μακεδόνων, γιατί αυτοί είχαν πάρει την εντολή να διαχωρίζονται στο σημείο που έπεφταν τα άρματα. Κι έτσι τα ίδια τα άρματα πέρασαν χωρίς ζημιές και αυτοί όμως που δέχτηκαν την επέλασή τους δεν έπαθαν τίποτα. Κι αυτά τα άρματα όμως τα συγκράτησαν οι ιπποκόμοι της στρατιάς του Αλέξανδρου και οι βασιλικοί υπασπιστές.

[3,5,7] Μόλις ο Δαρείος επιτέθηκε σε όλο το μήκος της παράταξης, ο Αλέξανδρος διέταξε τον Αρέτη να χτυπήσει το τμήμα του περσικού ιππικού, που προσπαθούσε να περικυκλώσει με τα άλογα τη δεξιά παράταξη των Μακεδόνων. Ο ίδιος κατ' αρχήν οδήγησε τις δυνάμεις που βρίσκονταν κοντά του· μόλις όμως οι ιππείς που είχαν ξεκινήσει για να επιτεθούν στη δεξιά παράταξη, διέσπασαν ένα τμήμα της περσικής φάλαγγας, στράφηκε προς το κενό που δημιουργήθηκε, χρησιμοποίησε ως έμβολο το εταιρικό ιππικό και το κομμάτι της φάλαγγας που ήταν τοποθετημένο σ' αυτό το σημείο και επιτέθηκε με ορμή και αλαλαγμούς στον ίδιο το Δαρείο. Για μικρό χρονικό διάστημα διεξήχθη μάχη σώμα με σώμα. Ο Αλέξανδρος και οι ιππείς του προχωρούσαν με ορμή, πίεζαν τους Πέρσες και τους χτυπούσαν με τα δόρατα στα πρόσωπα· συμπαγής η μακεδονική φάλαγγα τους χτυπούσε με προτεταμένες τις σάρισες· ο ήδη τρομοκρατημένος Δαρείος είδε γύρω του μόνο πανικό και τράπηκε πρώτος σε φυγή· αλλά και το περσικό ιππικό, που περικύκλωνε τη δεξιά παράταξη των Μακεδόνων, τρομοκρατήθηκε με τη ρωμαλέα επίθεση του Αρέτη και των δικών του. Σ' εκείνο το σημείο, η φυγή των Περσών ήταν καθολική· οι Μακεδόνες τους καταδίωκαν και τους σκότωναν.

[3,5,8] Το τάγμα του Σιμμία όμως δεν μπόρεσε να ακολουθήσει τον Αλέξανδρο στην καταδίωξη αλλά σταμάτησαν και πολεμούσαν επί τόπου, γιατί ανακοινώθηκε ότι πιέζεται το αριστερό τμήμα της φάλαγγας. Σ' αυτή τη θέση, διασπάστηκε η παράταξη και μέσα από το κενό, πέρασαν μερικοί Ινδοί και τμήμα του περσικού ιππικού, για να χτυπήσει τα υποζύγια των Μακεδόνων. Εκεί λοιπόν έγινε σκληρή μάχη. Οι Πέρσες επιτίθονταν με θάρρος στους πολλούς άοπλους, που δεν περίμεναν ότι κάποιος θα πέσει απάνω τους,

αφού διασπάσει τη διπλή γραμμή της φάλαγγας· επί πλέον, οι αιχμάλωτοι βάρβαροι ενώθηκαν με τους επιτιθέμενους Πέρσες εναντίον των Μακεδόνων. Όμως, οι αρχηγοί της δεύτερης σειράς της φάλαγγας έμαθαν γρήγορα τι έγινε και, σύμφωνα με τις εντολές που είχαν πάρει, στράφηκαν και χτύπησαν τα νώτα των Περσών· πολλούς σκότωσαν κοντά στα υποζύγια, άλλοι όμως διέφυγαν. Τη δεξιά παράταξη των Περσών, που δεν είχε καταλάβει ακόμη τη φυγή του Δαρείου, περικύκλωσε με τα άλογα η αριστερή πλευρά του στρατεύματος του Αλέξανδρου και χτύπησαν τις δυνάμεις του Παρμενίωνα.

[3,5,9] Οι Μακεδόνες πλήττονταν από δύο μεριές. Ο Παρμενίωνας έστειλε βιαστικά αγγελιαφόρο στον Αλέξανδρο και του ανακοίνωσε ότι τα στρατεύματά του έχουν προβλήματα και χρειάζονται βοήθεια. Μόλις ο Αλέξανδρος έμαθε αυτά, σταμάτησε την καταδίωξη, γύρισε πίσω με το εταιρικό ιππικό και κάλπασε εναντίον της δεξιάς παράταξης των βαρβάρων. Πρώτα, χτύπησε τους ιππείς του εχθρού που είχαν τραπεί σε φυγή, τους Παρθυαίους, μερικούς Ινδούς και, κυρίως Πέρσες, που ήταν οι πιο πολυάριθμοι και οι καλύτεροι. Εκεί έγινε η πιο σκληρή ιππομαχία όλης της σύγκρουσης. Οι βάρβαροι, που ήταν παραταγμένοι σε βάθος κατά ίλες, γύριζαν προς τα πίσω και έρχονταν αντιμέτωποι με τα στρατεύματα του Αλέξανδρου· δεν πέταγαν πια ακόντια ούτε ελίσσονταν με τα άλογα, όπως συμβαίνει στις ιππομαχίες· ο καθένας προσπαθούσε να ανοίξει δρόμο για τον εαυτό του, γιατί δεν είχε άλλο τρόπο σωτηρίας καθώς βιάζονταν, έσφαζαν και σφάζονταν αλύπητα, γιατί δεν πολεμούσαν πια για ξένη νίκη αλλά για την ίδια τους τη σωτηρία. Εκεί σκοτώθηκαν εξήντα περίπου εταίροι, πληγώθηκαν ο ίδιος Ηφαιστίωνας, ο Κοίνος και ο Μενίδας· αλλά ο Αλέξανδρος νίκησε.